

DAT Lääkärit tupakkaa ja nikotiinia vastaan -asiantuntijaverkosto

LEHDISTÖTIEDOTE 25.6.2026 _ SuomiAreena, Pori

Nikotiinipussit ovat myrkyä ihmiselle ja valtiontaloudelle

SuomiAreena on vuosien varrella profiloitunut yhteiskunnallisen keskustelun näyttämöksi, paikaksi, jossa vaikeitakin aiheita käsitellään avoimesti ja vastuullisesti. Siksi oli hätkähdyttävää nähdä ohjelmassa paneeli, jonka järjestäjänä toimi nikotiinipussiteollisuuden etujärjestö – ja jossa yksikään panelisti ei ollut riippumaton, nikotiinisairauksien ja lääketieteen tai toksikologian asiantuntija. Samat henkilöt esiintyvät haastateltavina Huomenta Suomessa, ja mainostettiin, että *ilmaiset munkkikahvit* ovat tarjolla paikalle saapuville.

Suomi on sitoutunut Maailman Terveysjärjestön Tupakkapuitesopimukseen (WHO Framework Convention on Tobacco Control, FCTC) yhdessä 168 muun maan kanssa. Sopimuksen artikla 5.3 on yksiselitteinen: terveyspolitiikkaa ei saa tehdä nikotiiniteollisuuden ehdoilla. Silti juuri näin tapahtui Porissa. Seurauksena keskusteluista jäi olennaista puuttumaan – ja MTV Katsomoon päättyi harhaanjohtavaa ja kyseenalaista tietoa nikotiinista ja nikotiinipusseista.

Nikotiini on alun perin hyönteismyrkky ja täysin kehon ulkopuolinen kemiallinen yhdiste. Antoreitista riippumatta sen käyttö aiheuttaa voimakasta riippuvuutta, elinten toiminnalle haittoja ja myrkytysoireita. Kyse ei siis vain ole SuomiAreenassa mainitusta *päihtymistilan rajoittamisesta*. Suomessa nikotiinipussien ja vapen käyttö on kasvanut räjähdysmäisesti viimeisen viiden vuoden aikana, ja käyttäjät ovat yhä nuorempia – jopa alakouluikäisiä. Uusissa savuttomissa tuotteissa nikotiinia on moninkertaisesti enemmän kuin yhdessä savukkeessa, mikä unohtuu täysin maallikkokeskusteluissa.

Muutaman kuukauden *honeymoon-jakson* jälkeen moni nikotiinin käyttäjä jää noidankehään, jossa hän lääkitsee vieroitusoireitaan ymmärtämättä nopeasti kehittynyttä riippuvuuttaan. Päivittäinen nikotiinin jättiannos, ml. eri nikotiinia sisältävien tuotteiden yhteiskäyttö, tuo osan haitoista esiin nopeasti. Terveystieteiden ammattilaisten tulisi osata tunnistaa tämä uusi potilaskunta. Riippumaton tieteellinen tutkimus suhtautuu kielteisesti nikotiinipussien tai muiden savuttomien nikotiinituotteiden käyttöön kaikissa muodoissa.

Keskustelua nikotiinipusseista käydään ajassa, jolloin terveydenhuolto kamppailee kasvavien riippuvuusongelmien, nuorten psyykkisten oireiden ja resurssipulan kanssa. Toksikologian professori emerita Kirsi Vähäkangas kiteytti asian Savon Sanomissa 18.6.2026: *“Nikotiini on uhka kansanterveydelle ja kansantaloudelle.”* SuomiAreenan paneelissa peräänkuulutettiin realismia. Sitä ei kuitenkaan löytynyt sieltä, mistä olisi pitänyt: kustannuksista. Kuka maksaa nikotiinin aiheuttamat haitat terveydelle?

Tupakkapuitesopimus velvoittaa Suomea vähentämään nikotiinituotteiden kysyntää, ei normalisoimaan nikotiinituotteita julkisessa keskustelussa. Nikotiinipussin hinta määrittää käyttäjien määrää – siksi hintaa on nostettu ja tullaan FCTC:n mukaisesti nostamaan jatkossakin. Tupakoinnin aiheuttamat kokonaiskustannukset Suomessa ovat noin 1,3 miljardia euroa vuodessa. SuomiAreenassa esitettiin, että nikotiinipussien harmaan talouden vuoksi menetettäisiin 230 miljoonan verotulot tänä vuonna. OECD:n mukaan yksi syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle vähintään miljoonan. Tämän lisäksi tulevat maksettavaksi SOTE-kulut sydän- ja verisuonitaudeista, syövä ja laskeva syntyvyys. On harhaanjohtavaa puhua Suomen valtion verosaatavista, kun suurimmat voitot kerää globaali nikotiiniteollisuus. Kukaan SuomiAreenassa ei maininnut, että suuri osa työssäkäyvistä veronmaksajista ei käytä nikotiinituotteita lainkaan – mutta he maksavat hoidon.

Tavoite *savuttomasta ja nikotiinittomasta Suomesta vuoteen 2030* mennessä on kirjattu Suomen tupakkalakiin (549/2016), lain 1§:ään. Tämä tarkoittaa, että $\leq 5\%$ aikuisväestöstä käyttäisi näitä tuotteita päivittäin. Lukumäärällisesti (235 000) tämä vastaa astmaatikkojen määrää Suomessa. Meidän on täysin perusteltua tavoitella nikotiinista vapaita sukupolvia. Tämä on mahdollista, kansa ja päättäjät tajuavat nikotiinipussi-ilmiön sellaisena kuin se on: nikotiinialan aggressiivisesti markkinoima riippuvuusbisnes, joka kohdistuu erityisesti nuoriin ja jonka aiheuttamiin kustannuksiin osallistuu jokainen veronmaksaja.

Monet maat, kuten Alankomaat ja Ranska, ovat jo kieltäneet nikotiinipussit kokonaan, Suomi on jäänyt pahasti jälkeen. Kansainväliset isot lääketieteelliset yhdistykset ja verkostot, kuten WHO, European Respiratory Society (ERS), European Cardiology Society (ECS) ja European Network for Smoking and Tobacco Prevention (ENSP), ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että nikotiini on merkittävä riskitekijä ns. perinteisissä tupakkasairauksissa. Ne julkaisevat lisääntyvässä määrin uutta tutkimustietoa nikotiinin haittavaikutuksista. Nikotiinilla on julkaistu myös yhteyksiä mielenterveyden häiriöihin ja itsetuhoisuuteen, immuunipuolustuksen heikkenemiseen, insuliinintuotantoon, suun terveyteen, näkökykyyn, syöpäkasvainten kasvuun sekä miesten ja naisten lisääntymisterveyteen. Herkistä herkin on sikiö – tieto, joka on ollut olemassa vuosikymmeniä.

Sairaalatyössä näkee konkreettisesti sen, mitä nikotiini tekee ihmiselle. Meillä on monesta kohtaan haavoittuvat lapset ja nuoret aikuiset. Mutta meillä on yhä useampia potilaita, jotka ovat olleet jo 20 vuotta polttamatta, mutta ovat tätä ennen käyttäneet nikotiinituotteita 15-20 vuotta. Välittömien ongelmien lisäksi nikotiinin aiheuttaa myös palautumattomia muutoksia verisuonissa, keuhkoissa ja hermostossa. Kun elinikä pitenee, aikoinaan käytetty nikotiini heikentää toimintakykyä tavalla, joka alkaa näkyä vasta ikääntymisen myötä. Nikotiinin vaikutukset elämänlaatuun ilmenevät eläkeläisten päivittäisissä askareissa, rajoituksina: on hengästymistä tai hengenahdistusta, uupumista, rytmihäiriöitä ja rintakipua. Tuskan hetkellä ei kuule puolustettavan nikotiinia tai tupakkaa. Kommentti on aina sama: *“Kunpa olisin lopettanut ajoissa. Kunpa joku olisi kertonut.”*

Maria Juusela, LT, erikoislääkäri, Espoo

DAT Lääkärit tupakka ja nikotiinivastaan -asiantuntijaryhmä, puheenjohtaja